

Bedankt voor het downloaden van dit artikel. De artikelen uit de (online)tijdschriften van Uitgeverij Boom zijn auteursrechtelijk beschermd. U kunt er natuurlijk uit citeren (voorzien van een bronvermelding) maar voor reproductie in welke vorm dan ook moet toestemming aan de uitgever worden gevraagd.

Boom

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikelen 16h t/m 16m Auteurswet 1912 jo. Besluit van 27 november 2002, Stb 575, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoeding te voldoen aan de Stichting Reprorecht te Hoofddorp (postbus 3060, 2130 KB, www.reprorecht.nl) of contact op te nemen met de uitgever voor het treffen van een rechtstreekse regeling in de zin van art. 16l, vijfde lid, Auteurswet 1912.

Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16, Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot de Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten, postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.cedar.nl/pro).

No part of this book may be reproduced in any way whatsoever without the written permission of the publisher.

info@boomamsterdam.nl
www.boomuitgeversamsterdam.nl

Big Love

SOLANGE LEIBOVICI

In de westerse wereld komt religieuze polygamie alleen nog voor bij een aantal fundamentalistische sekten van mormoonse oorsprong. De *Mormon Church* zelf deed al meer dan honderd jaar geleden officieel afstand van de *plural marriage*. De uitvinder van *Christian Polygamy* en tevens stichter van de *Latter Day Saint movement* Joseph Smith, had middels een visioen van God te horen gekregen dat hij meerdere vrouwen moest nemen. Hij liet het getal oplopen tot dertig, maar het was zijn opvolger, Brigham Young, die dit bijzondere huwelijksmodel in de openbaarheid bracht. De overheid ging zich ermee bemoeien en polygamie werd snel verboden. Toch blijft polygamie in Amerikaanse staten als Utah en Arizona een belangrijk onderwerp van discussie. In de *Salt Lake Tribune* wordt de actualiteit vaak bepaald door processen waarbij polygamie een rol speelt, zoals die tegen Warren S. Jeffs, leider van de *Church of Jesus Christ of Latter-day Saints*, die een huwelijk tussen een polygamist en een veertienjarig meisje had ingezegend. Jeffs is beschuldigd van het bevorderen van verkrachting, en recent zijn honderdzevenendertig kinderen weggehaald uit de *compound* in Texas. Een aantal van hen is seksueel misbruikt, ze zijn allemaal gehersenspoeld en zullen getraumatiseerd door het leven gaan.

Een blik op de site *christianpolygamy.com* laat zien dat ‘veelwijverij’ nog altijd aanhangers kent, want christelijke polygamie is door de Bijbel en dus ook door God goedgekeurd. Polygamie is goed, want daarmee voorkom je het begeren van een vrouw die niet de jouwe is en dus ook zondig overspel. Er wordt zelfs een manier aangedragen om alles legaal te laten verlopen, want polygamie is nog altijd bij de wet verboden: je trouwt, gaat scheiden en trouwt opnieuw, je gaat weer scheiden en neemt een nieuwe vrouw, en zo tot in het oneindige. De gescheiden vrouw hoeft echter haar biesen niet te pakken, zij wordt één van de *sister-wives* in een grote gelukkige en kinderrijke familie. Dezelfde site biedt overigens mogelijkheden voor het ontmoeten van een tweede, derde of vierde vrouw, die desnoods uit Thailand of Oost-Europa wordt overgevlogen.

Tegenwoordig staat polygamie weer in de belangstelling door de arrestatie van Jeffs maar ook dankzij de fascinerende HBO-serie *Big Love*, die door een

van de RTL-zenders is uitgezonden. We ontmoeten daarin de goed boerende Bill Henrickson en zijn drie vrouwen Barb, Nicki en Margene. Zij wonen in drie aan de buitenkant van elkaar gescheiden huizen, die van binnen in elkaar doorlopen, zodat elke vrouw haar eigen huis heeft maar ook zo de huiskamer van de anderen binnen kan stappen. Overdag is Bill aan het werk en kunnen de vrouwen hun onderlinge ruzietjes uitvechten. Voor 's nachts is er een strak schema dat rekening houdt met het maandelijks ongemak. Bills seksuele vermogen, dat opgepept moet worden met flinke doses Viagra, wordt evenredig onder de dames verdeeld. We ontdekken snel dat het leven van een polygamist niet altijd eenvoudig is en veel van Bills krachten vergt: naast het geld dat hij moet verdienen om drie huishoudens te runnen, moet Bill ook al zijn vrouwen het gevoel blijven geven dat zij bijzonder en aantrekkelijk zijn, en de vrede handhaven in een kleine gemeenschap die steeds uiteen dreigt te spatten door jaloezie, verlangen naar vrijheid of de gevaarlijke nieuwsgierigheid van de burens.

Polygamie wordt meestal beschouwd als een door mannen ingesteld kwaad en een manier om vrouwen te onderdrukken die hoort bij traditionele patriarchale samenlevingen. Fellini's *Otto e mezzo* toont op indringende wijze dat het hier gaat om een onuitroeibare mannenfantasie: het bij elkaar houden van alle geliefde moedersurrogaten, waardoor een diep bevredigende vermenigvuldiging van de goede, vrijgevege en liefhebbende moeder ontstaat. De moederlijke Eros als tegelijk dreigende en gelukzalige fantasma. Alleen een Italiaanse cineast kon verduidelijken wat *mamismo*, de heilige relatie tussen moeder en zoon, werkelijk inhoudt. Maar wat *Big Love* ook laat zien, is dat de polygamist niet de enige is die iets uit deze vreemde manier van samenleven haalt.

Het monogame huwelijk is voor de vrouw niet de beste manier om een man voor eeuwig aan zich te binden. Als deze door de *midlife crisis* wordt getroffen en opeens zijn oog laat vallen op snelle auto's en nog snellere meisjes, laat hij zijn eerste vrouw en haar kinderen vaak achter zich als een schim uit een vroeger en slechter leven. In het polygame huwelijk behoudt de eerste vrouw haar rechten en moet zij het volgende huwelijk haar zegen geven. Aangezien zij meestal ouder is en de man goed kent, heeft ze allerlei listen tot haar beschikking om haar zin door te drijven. En mocht zij met het komen van de menopauze niet zo'n trek meer hebben in de huwelijkse plichten, dan is er een jonger exemplaar dat haar man tevreden en uit het bordeel houdt. In plaats van alleen met haar kinderen achter te blijven en een baan te moeten zoeken, kan zij van haar privileges blijven genieten. De jongere vrouwen, en zeker de laatst gekomene, halen op hun beurt allerlei voordelen uit het aangaan van wat mormonen een 'hemels huwelijk' noemen: er is altijd wel iemand aanwezig om op de kinderen te passen, en met elkaar hebben de vrouwen ook vaak bijzondere vriendschappen.

Grappig in *Big Love* is het moment waarop Barb, de eerste vrouw, in het openbaar als polygamiste wordt ontmaskerd en zij beseft dat zij dit eigenlijk nooit gewild heeft. Zij pakt haar koffer en duikt onder bij vrienden. Degenen die hier het meeste onder lijden zijn de twee andere vrouwen: Nicki omdat zij zich nog niet in staat acht om haar plaats over te nemen, en de jonge Margene omdat zij, als kind van gescheiden ouders, in haar een ideale moeder heeft gevonden. Zij zijn dan ook dolblij als Barb terugkeert. Het lukt ze ook steeds beter om hun jaloezie te onderdrukken. «Hoe ga je om met jaloezie?», vraagt iemand aan vrouw nummer 2, Nicki. Zij antwoordt: «Ik sublimeer want ik dien een hoger doel.»

Big Love is geen serie over de voordelen van polygamie, maar wijst haar ook niet af. Wat wel op indringende wijze wordt aangevallen, zijn de perverse toestanden die ontstaan als een groep polygamisten zich afzondert in navolging van een zogenaamde profeet. Tegenover het wat wereldvreemde, maar aardige gezin van Bill Henrickson staat de achtergebleven gemeenschap in de *compound*, waar verdorven mannen en vrouwen anderen misbruiken en zelfs vermoorden in naam van hun religie. Daar zit het echte kwaad, lijkt de serie te zeggen. Zo'n doordeweeks polygaam huwelijk is daar heilig bij.